

Innst. S. nr. 211.

(1998-99)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om olje- og gassvirksomheten.

St.meld. nr. 46 (1997-98).

Til Stortinget.

SAMMENDRAG

Olje- og gassvirksomheten

Olje- og energidepartementet viser i meldingen til at Regjeringen vil gå inn for en mer langsiktig forvaltning av petroleumsformuen og gjøre norsk økonomi mindre oljeavhengig. Olje- og gassvirksomheten må ikke få et omfang som i for stor grad fører til fortregning av annen verdiskapende virksomhet, noe som tilsier et forsvarlig utvinningstempo og en forsvarlig bruk av petroleumsinntektene.

Regjeringens mål for petroleumspolitikken er i meldingen sammenfattet i følgende begrep:

Velferdsperspektivet

- Olje- og gassressursene skal utnyttes på en best mulig måte og bidra til å sikre velferd og sysselsetting.
- Internasjonalisering av næringen vil gi grunnlag for bibehold av næringen utover varigheten av de norske olje- og gassressursene.

Miljøperspektivet

- Rollen som et foregangsland i miljøspørsmål skal forenes med å være en stor energiproducent.

Langsiktighetsperspektivet

- Petroleumsressursene skal utvinnes i et forsvarlig tempo.
- Petroleumsfondet skal sikre at dagens verdier fra petroleumsproduksjonen forvaltes langsiktig til beste for nasjonen.

Disse tre målene er nærmere utdypet i meldingen. Det vises til at hensynet til langsiktighet må for eksempel bli ivaretatt både gjennom et forsvarlig utvinningstempo og en forsvarlig bruk av petroleumsinntektene, men også gjennom en høy vektlegging av miljøspør-

målene og ved å legge forholdene til rette for en fortsatt internasjonalisering av næringen. I enda større grad enn tidligere må Norge, som en betydelig energiproducent, være et foregangsland i miljøspørsmål. Norsk petroleumsproduksjon skal være ledende når det gjelder å ivareta miljøhensyn. Arbeidet med å redusere klimagassene vil kreve en betydelig innsats.

Departementet viser til at det er avgjørende å skille opptjeningen av petroleumsinntektene fra bruken gjennom opp-

byggingen av petroleumsfondet. Ved inngangen til 1998 var petroleumsfondet kommet opp i om lag 115 mrd. kroner, hvorav det meste ble avsatt i 1996 og 1997. Hoveddelen av petroleumsinntektene i disse årene ble overført til fondet og i 1998 var det ventet at nærmere 80 pst. av petroleumsinntektene ville gå med til dette formålet. Ved utgangen av 1998 var fondet antatt å utgjøre i overkant av 15 pst. av bruttonasjonalproduktet.

Regjeringen har arbeidet med å supplere retningslinjene for forvaltning av petroleumsfondet, med sikte på økt vekt på menneskerettighets- og miljøhensyn. Regjeringen vil arbeide videre med en løsning der en legger miljøhensyn til grunn ved investeringene, eventuelt ved å skille ut en mindre del av fondets portefølje og legge særskilte restriksjoner på investeringsvalgene innenfor denne delporteføljen, med utgangspunkt i nærmere definerte miljøkriterier.

Styring av aktivitetsnivået

Det vises i meldingen til at aktivitetsnivået innenfor olje og gass må ivareta hensynet til miljøet og kommende generasjoner, og at siktemålet er et jevnt aktivitetsnivå i sektoren på et lavere nivå enn i dag. Olje- og gassvirksomheten må ikke få et omfang som i for stor grad fører til fortregning av annen verdiskapende virksomhet, og investeringer, forskning og utvikling

skal i større grad dreies inn mot virksomhet i fastlands-Norge.

Det vises i meldingen til at Regjeringen legger stor vekt på å øke bruken av miljøvennlig teknologi i forbindelse med utvinning av ressursene, og vil bidra til å stimulere utvikling og implementering av slik teknologi. Regjeringen legger stor vekt på å videreføre samarbeidet med industrien og andre berørte samfunnsaktører i Miljøsok, for å bidra til at den ledende posisjonen når det gjelder ivaretagelse av miljøhensyn kan kombineres med å øke konkurransekraften til norsk kontinentalsokkel.

Flere enkeltfaktorer i 1998 ledet til en aktiv bruk av virkemidler til å styre aktivitetsnivået på kontinentalsokkelen, og både investeringsregulering og produksjonsregulering er benyttet for å dempe henholdsvis petroleumsinvesteringene og oljeproduksjonen. Det vises til presset som vil gjøre seg gjeldende på mange områder i norsk økonomi og i næringen, og som tilsier en mer restriktiv holdning til nye utbyg-

ggingsbeslutninger. Regjeringen har derfor lagt opp til en forskyving av investeringer i alle funn under vurdering i 1998 med ett år. Et slikt tiltak vil bidra til å redusere petroleumsinvesteringene både i 1998 og 1999 og vil være et viktig bidrag for å unngå en overopphetning av økonomien.

Regjeringen besluttet videre å innføre produksjonsregulerende tiltak for oljeproduksjonen ved et prosentvis kutt på ca. 3 pst., som utgjør om lag 100 000 fat pr. dag. Produksjonsreguleringen skulle gjelde med virkning fra og med 1. mai og med begrenset varighet fram til og med 31. desember 1998.

Når det gjelder framtidig utvikling i norsk oljeproduksjon, viser prognosene presentert i meldingen at godkjente feltut-

bygginger og funn som forventes å bli tilknyttet disse, vil bidra med om lag 85 pst. av den totale oljeproduksjonen i perioden 2003 – 2004. Den øvrige andel av produksjonen vil komme fra funn som antas å bli byg-

gget ut med selvstendige løsninger samt produksjon fra uoppdagede ressurser.

Det er i meldingen gitt en oversikt over de gjenværende petroleumsressursene og hvilken produksjonsutvikling man kan forvente basert på disse. De gjenværende reservene i eksisterende felt utgjør ca. 45 pst. av det gjenværende ressursgrunnlaget. Rundt århundreskiftet forventes produksjonen av økt utvinning og tilleggsressurser å utgjøre 10 pst. av den totale oljeproduksjonen. Regjeringen går inn for at en styring av aktivitetsnivået ikke skal få negative konsekvenser for disse ressursene. For de uoppdagede ressursene nær eksisterende felt forventes om lag halvparten å ligge utenfor konsesjonstildeelte områder. Deler av disse ressursene kan produseres via tilknytning til eksisterende innretninger. Rammebetingelsene må være tilpasset denne situasjonen, og oljeselskapene må ha de rette

incentiver til å kunne utnytte ressursene i de modne områdene.

Departementet viser til at de totale oljeressursene i funn som ikke er vedtatt utby

gd, er om lag 435 mill. m³. Med dagens prognoser vil om lag 240 mill. m³ bli by

gget ut med selvstendige løsninger. Ut fra dagens funnportefølje vil videre den samlede produksjonen fra funn hvor selvstendige løsninger forventes, utgjøre i underkant av 20 mill. m³ olje pr. år i perioden like etter årsskiftet. Dette tilsvarer om lag 10 pst. av den totale oljeproduksjonen etter århundreskiftet.

En utsetting av selvstendige oljeprosjekter fremstår i meldingen som det minst problematiske tiltaket for å oppnå en kortsiktig styring av aktivitetsnivået. På lengre sikt vil det være mer fornuftig å tilpasse lete- og konsesjonspolitikken. Ved en utsetting av selvstendige prosjekter vil ikke petroleumsressurser gå tapt, og størrelsen på enkelte av prosjektene vil også bety at virkningen på aktivitetsnivået vil være større.

Departementet viser til at myndighetene fortløpende vil vurdere om rammebetingelsene ligger til rette for en fornuftig utvinning av ressursene på kontinentalsokkelen.

Gassvirksomheten

Departementet viser til at hensynet til ressursituasjonen, usikkerheten i markedet, ledig kapasitet i felt og rørledninger og behovet for gass til injeksjon på norsk kontinentalsokkel, tilsier at den fremtidige veksten i salget av gass fra Norge på kort og mellomlang sikt vil være vesentlig lavere enn tidligere. Dersom det blir gjort nye, store gassfunn på kontinentalsokkelen, vil dette bildet kunne endres.

Det vises til at økt behov for gass til injeksjon vil kunne gi føringer for nivået på gassalget, og leveranser av gass til injeksjon må innarbeides som en del av den løpende samordning og forvaltning av de norske olje- og gassressursene. Departementet vil arbeide videre med forholdet mellom gassalg og gass til injeksjon for å optimalisere den totale utvinningen - blant annet i samarbeid med Oljedirektoratet, Gassforhandlingsutvalget og Forsyningsutvalget.

Det norske gassalget ble av departementet antatt å bli på 45 mrd. m³, tilsvarende en fjerdedel av oljeproduksjonen i 1998. Av de påviste gjenværende petroleumsressursene utgjør gassen 3,1 mrd. m³ o.e. Gassens rolle i olje- og gassvirksomheten vil derfor øke over tid. Eksporten av norsk gass vil i henhold til inngåtte kontrakter øke fra et nivå på knappe 30 mrd. m³ pr. år i begynnelsen av 1990-årene til om lag 76 mrd. m³ i år 2005.

Det vises i meldingen til at arbeidet med EUs gassdirektiv har ført til en økt usikkerhet om fremtiden innad i gassindustrien. Norske gassressurser bør betraktes på lik linje med EUs egen gassproduksjon, og det er i

norsk interesse at dagens system med adgang til langsiktige kontrakter kan videreføres.

Lete- og konsesjonspolitikken

Regjeringen finner ikke grunnlag for å tildele utvinningstillatelser i Skagerrak, men vurderer nå hvordan det videre utredningsarbeidet vedrørende miljømessige sider ved eventuell petroleumsvirksomhet i Barentshavet nord skal videreføres. Tildelingen av nye utvinningstillatelser i Barentshavet vil avhenge av den informasjon en får fra Barentshavprosjektet, og avgjørelsen om dette vil ventelig ligge noen år fram i tid.

Regjeringen legger opp til en konsesjonspolitikk hvor departementet årlig vil vurdere om det er grunnlag for tildelinger av utvinningstillatelser i de nordlige og vestlige delene av Nordsjøen. Det legges opp til tildeling av et begrenset antall utvinningstillatelser i Nordsjøen i 1999. Omfanget vil bli vurdert nøye i forhold til det samlede aktivitetsnivået i sektoren, særlig i forhold til investeringsnivået. Det åpnes for gruppesøknader i Nordsjøen, som innebærer at selskapene står friere enn tidligere til å velge sine egne samarbeidspartnere i utvinningstillatelsene.

Internasjonalisering av olje- og gassindustrien

Departementet viser i meldingen til at investeringsnivået i olje- og gassindustrien på norsk sokkel på lengre sikt er forventet å falle, og at det er viktig at de konkurransefortrinn som norsk olje- og gassindustri besitter utnyttes i et perspektiv som går utover varigheten av de norske petroleumsressursene. Dette kan gjøres gjennom å investere i beslektet virksomhet hjemme eller gjennom å konkurrere internasjonalt. Det vises til at norsk industri vil kunne bidra positivt ved internasjonal deltagelse - med konkurransedyktig teknologi og kompetanse, kombinert med en bevisst holdning til helse, miljø og sikkerhet.

Regjeringen har i denne sammenheng tatt initiativ til en bred dialog med industrien angående politikk og holdninger omkring menneskerettigheter, og den har tatt initiativ til etableringen av Det konsultative organ for menneskerettigheter og norsk økonomisk engasjement i utlandet.

Miljøet og petroleumsvirksomheten

Departementet viser til St.meld. nr. 29 (1997-98) om Norges oppfølging av Kyoto-protokollen, hvor Regjeringen legger til grunn at sektorovergripende virkemidler i form av CO₂-avgiften fortsatt skal være hovedvirkemiddelet for å realisere utslippsreduksjoner av CO₂ i Norge.

Myndighetene vil vurdere bruk av avtaler, direkte reguleringer og grønne skatter ut fra hva som er mest hensiktsmessig virkemiddelbruk overfor ulike miljøproblemer. Målet er at den fremtidige nasjonale virkemiddelbruk vil være utformet slik at hvert miljøproblem blir løst på mest mulig effektiv måte. Det vises til at som en del av oppfølgingen av grønn skattekommi-

sjon og Kyoto-protokollen, har Regjeringen foreslått at også de anlegg på land som er knyttet til petroleumsvirksomheten, skal pålegges CO₂-avgift.

En oversikt over miljø – utslippsstatus og utsiktene framover for petroleumsvirksomheten, følger som vedlegg til meldingen.

Usikkerheten knyttet til fremtidig oljepris

Tre viktige kilder til usikkerhet for oljeprisens langsiktige utvikling er drøftet i meldingen:

- Produksjonspolitikken i OPEC
- Teknologit utviklingen
- Miljø- og klimapolitikken

Departementet viser til at tiltak for å begrense utslippene av klimagasser og andre utslipp av fossil energi, vil medføre betydelige kostnader for Norge som stor nettoeksportør av olje og gass. Det er imidlertid uklart hvilke reduksjonsforpliktelser fremtidige klimaavtaler vil inneholde og hvor omfattende klimatiltak som vil bli gjennomført i årene som kommer.

Det er også i meldingen sett nærmere på hvilke virkninger et markert fall i oljeprisen vil ha for petroleumsformuen og petroleumsfondet.

Sikkerhet og arbeidsmiljø

Regjeringen vil bygge videre på dagens ordning med organisering av myndighetenes tilsyn med sikkerhet og arbeidsmiljø i petroleumsvirksomheten, som innebærer at operatørselskapene har hovedansvaret for at virksomheten drives forsvarlig, mens myndighetenes rolle er å fastsette rammer og føre tilsyn med selskapenes etterlevelse av disse. Denne modellen for myndighetsutøvelse har vist seg å være vellykket og vakt internasjonal oppmerksomhet.

Statlig engasjement i petroleumsvirksomheten

Regjeringen går inn for et fortsatt sterkt offentlig engasjement innenfor norsk petroleumsvirksomhet gjennom direkte statlige andeler og eierandeler i norske oljeselskap. Departementet viser til at Statoil siden stiftelsen har utviklet seg til å bli et internasjonalt integrert selskap med virksomhet i 27 land. Regjeringen ønsker at selskapet skal videreutvikles som et forretningsmessig drevet selskap som skaper verdier for eieren, både gjennom skatter, utbytte og økt markedsverdi av selskapet. Statoil skal videreføres som et statlig heleid selskap.

Regjeringen mener at SDØE kombinert med skatte- og avgiftssystemet er et velegnet virkemiddel for å sikre staten en høy andel av verdiskapingen på kontinentalsokkelen, og vil videreføre SDØE-ordningen.

Statoils plan for virksomheten for 1997 følger som vedlegg til meldingen.

Oljedirektoratets årsberetninger

Oljedirektoratets årsberetninger for 1995, 1996 og 1997 følger som uttrykte vedlegg til meldingen. Det er gitt en kort beskrivelse av hovedpunktene innen Oljedirektoratets ansvarsområder ressursforvaltning, sikkerhet og arbeidsmiljø.

KOMITEENS MERKNADER

Innledning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Aud Blattmann, Gard Folkvord, Gunn Karin Gjøl, Bent Hegna, Torny Pedersen og lederen Jens Stoltenberg, fra Fremskrittspartiet, Øyvind Korsberg og Jostein Zazzera, og fra Høyre, Jan Johnsen og Jan Tore Sanner, viser til at situasjonen på norsk sokkel er en helt annen i dag enn da oljemeldingen ble lagt fram sommeren 1998. Mens meldingen tar utgangspunkt i en høy og voksende investeringstakt i petroleumssektoren, opplever sektoren nå stagnasjon og redusert lønnsomhet. Både leteaktivitet og investeringer er ventet å gå ned. På grunn av den dramatiske endringen i aktivitetsnivå på sokkelen, vil flertallet bemerke at også mange av problemstillingene i oljemeldingen er uaktuelle i dag. En viktig problemstilling i meldingen er hvordan man skal hindre at olje- og gassvirksomheten ikke forsterker presstendensene i norsk økonomi og fortrenger annen verdiskapende virksomhet. I dag er problemstillingen snarere hvordan man skal hindre at nedgangen i olje- og gassvirksomheten forsterker nedgangstendensene særlig i verftsindustrien langs kysten.

Flertallet mener at den endrede situasjonen på sokkelen gjør deler av oljemeldingen uaktuell, spesielt når det gjelder styring av aktivitetsnivået. Flertallet vil derfor ta utgangspunkt i utfordringene i dagens situasjon i olje- og gassvirksomheten og de framtidige rammevilkårene for petroleumssektoren.

Flertallet viser for øvrig til de respektive partienes merknader i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 37 (1998-99).

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Bror Yngve Rahm og Lars Rise, fra Senterpartiet, John Dale, fra Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og fra Venstre, Gunnar Kvassheim, viser til at karakteristiske trekk ved oljemarkedet er store svingninger og dermed stor usikkerhet. Dette fører til at det er vanskelig å forutsi utviklingen. Situasjonen for denne bransjen i dag er svært annerledes enn på det tidspunkt som stortingsmeldingen ble lagt fram. Disse medlemmer viser til at situasjonen i norsk økonomi da var under sterkt press med fare for overoppheting. Oljebransjen hadde vært igjennom en tid med svært høye investeringer, sett i et historisk perspektiv. For å hindre at investeringstakten

i oljeindustrien skulle forverre situasjonen i norsk økonomi innførte Regjeringen investeringsreguleringer.

Investeringsstart for alle funn som var under vurdering i 1998 ble forskjøvet med ett år. Dette har ført til at investeringene blir fordelt over flere år. Disse medlemmer vil også vise til at de produksjonsreguleringer som ble iverksatt i april 1998 var nødvendig for å bidra til en forsvarlig forvaltning av petroleumsressursene og en positiv effekt for norsk økonomi på sikt. Disse medlemmer mener dette var riktige vurderinger. Den lave oljeprisen har imidlertid ført til at en del av de problemstillinger som er tatt opp i den opprinnelige stortingsmeldingen ikke er relevant for dagens situasjon. Disse medlemmer er derfor tilfreds med at det er lagt fram en tilleggs melding som tar utgangspunkt i denne endrede situasjonen.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre er tilfreds med den sterke vekt Regjeringen legger på velferd, miljø og langsiktighet som utgangspunkt i petroleumpolitikken. Velferdsperspektivet skal sikre at olje- og gassressursene kommer hele samfunnet til gode ved at ressursene skal sikre velferd og sysselsetting. Miljøperspektivet skal sikre at Norge som stor energiproducent fortsatt skal være et foregangsland i miljøspørsmål. Langsiktighetsperspektivet skal sikre at petroleumsressursene utvinnes i et forsvarlig tempo. Opp-

byggingen av petroleumsfondet skal sikre at dagens verdier også kommer de neste generasjoner til gode. Disse medlemmer vil derfor vise til at det er viktig å skille opptjeningen av petroleumsinntektene fra bruken av dem gjennom oppbyggingen av Petroleumsfondet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti peker på at meldingen klart uttrykker at Regjeringens mål for petroleumpolitikken er sammenfattet i tre konkrete begrep: Velferdsperspektivet, miljøperspektivet og langsiktighetsperspektivet. Dette medlem peker på at selv om disse tre hensynene må ses under ett, og legge grunnlaget for olje- og gasspolitikken, må hensynet til det globale miljøet være det ene elementet som definerer rammen omkring olje- og gassvirksomheten, ikke minst når det gjelder utvinningstakt. Dette medlem peker på at mens de store prisvariasjonene siden meldingen ble presentert, har vist at det er vanskelig å bruke lønnsomhet som et rammevilkår for virksomheten, er miljøets tålegrenser - som den globale atmosfære - en fast og avgjørende faktor for forvaltning av en ikke-fornybar og forurensende ressurs. Dette medlem mener at det globale miljøets tålegrenser må legge føringer for norsk så vel som global forvaltning av fossile brennstoffer.

Dette medlem peker videre på at miljøperspektivet som omtales i meldingen, må defineres langt bre-

dere enn det som er tilfelle. Slik meldingen er utformet, omfatter begrepet miljøperspektiv utslipp til vann og luft fra produksjonen av olje og gass. Til tross for at ansvaret for utslipp knyttet til bruk av olje og gass tilhører nasjonen der utslippet finner sted, mener dette medlem at det faktisk at en øket leting og produksjon på norsk sokkel fører til økte utslipp av CO₂ på global basis er problematisk og bør påpekes i sterkere grad, ikke minst i fremtidige olje- og gassmeldinger og miljøkonsekvensutredninger.

Dette medlem viser til den uro som i dag spesielt preger verfts- og leverandørindustrien, med henblikk på manglende oppdrag, og mener dette ikke kan løses ved å skru opp utvinningstempoet. Derimot er det klart behov for egne tiltak for verfts- og leverandørindustrien som gir løsninger med et langsiktig perspektiv. Siden tilleggsmeldingen peker på virkemidler, vil dette medlem utdype innholdet i ulike tiltak der. Dette gjelder også konsekvensene av EFTA-domsstolens vedtak som forbyr norske myndigheter en differensiering av arbeidsgiveravgifta, noe som vil ramme petroleumsrelatert virksomhet i bl.a. Nordland.

Dette medlem viser også til at Sosialistisk Venstreparti i denne meldingen gjentar et forslag om tempoutvalg, som er avslått av Stortinget i mange år, men som altså har og har hatt som målsetting å få langsiktighet inn i aktiviteten på norsk sokkel, og derved også kunne sikre stabil sysselsetting i verfts- og leverandørindustrien. Dette kan bl.a. gjøres ved å forplikte selskapene til å drive langsiktig og at statlige selskaper går i spissen for dette.

Dette medlem vil også vise til at Oljedirektoratet, senest i mars 1999, bekymrer seg for at direktoratet har problemer med å holde et forsvarlig tilsyn med sikkerheten på norsk sokkel, og viser i den forbindelse til at dette er forsøkt rettet på i forbindelse med behandlingen av budsjettet de to siste år, uten at andre partier har fulgt dette opp.

Petroleumsressurser på norsk sokkel

Komiteen har merket seg at de samlede gjenværende petroleumsressursene på norsk sokkel er anslått til 12, 8 mrd. m³ o.e. Det er anslått at de gjenværende reservene i eksisterende felt utgjør om lag 45 pst. av det gjenværende ressursgrunnlaget.

Komiteen vil vise til at den betydelige usikkerheten i oljeprisens utvikling får konsekvenser for verdien av de gjenværende ressursene. I Nasjonalbudsjettet for 1999 ble totalformuen av ressursene på sokkelen pr. 1. januar 1999 anslått til 1 990 mrd. 1999-kroner. Ifølge brev til komiteen av 22. mars 1999 fra Olje- og energidepartementet, vil et tilsvarende anslag med Nasjonalbudsjettets tallgrunnlag og en oljepris på 10 dollar pr. fat, gi en verdi på om lag 800 mrd. 1999-kroner. Dette viser betydningen av de usikre og svingende oljeprisene for verdien av de gjenværende ressursene.

Styring av aktivitetsnivået

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre og Sosialistisk Venstreparti, har merket seg at Regjeringen i St.meld. nr. 46 (1997-98) viser til at presset i norsk økonomi tilsier en mer restriktiv holdning til nye utbyggingbeslutninger i petroleumssektoren.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, vil påpeke at tiltak for å dempe aktivitetsnivået på norsk sokkel i dag er uaktuelt. Tvert imot vil dette flertallet understreke behovet for tiltak som kan øke aktivitetsnivået på norsk sokkel. Rammebetingelsene for oljeindustrien må gjennomgås, slik at samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer også kan bli bedriftsøkonomisk lønnsomme.

Komiteen viser til at politiske myndigheter, oljeselskapene, leverandørindustrien og arbeidstakernes organisasjoner bør lage et program for hvordan påviste olje- og gassressurser som ikke er lønnsomme med dagens løsninger kan utnyttes. Det som finnes av kunnskap og kompetanse i selskapene og forskningsmiljøene må mobiliseres med sikte på ytterligere forbedringer i teknologien. På den måten kan vi greie det samme som fra 1986 og fram til 1990-tallet, da man opplevde en god utvikling i norsk oljeindustri med priser som var uakseptable bare få år i forveien. Regjeringen må også vurdere skatte- og avgiftsnivået, samt hvordan myndighetenes behandling av utbyggingssøknader kan gjøres mindre byråkratisk, tidkrevende og kostbar for selskapene.

Komiteen viser til at Regjeringen for å bidra til en styrking av oljeprisen våren 1998 besluttet å innføre produksjonskutt for oljeproduksjonen på 3 pst., som utgjør om lag 100 000 fat pr. dag. Produksjonsbegrensningen er nå utvidet til 200 000 fat pr. dag forutsatt at OPEC kommer fram til troverdige tiltak for videreføring eller opptrapping av sine produksjonskutt.

Komiteen viser til at Norges oljeproduksjon utgjør bare 4 pst. av verdens totale oljeproduksjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, viser til at det likevel har betydning hva Norge gjør i oljemarkedet, både fordi det kan bidra til høyere oljepris og fordi det kan disiplinere OPEC-landene til å gjennomføre de kuttene som er lovet.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til partiets tidligere holdning når det gjelder produksjonsbegrensninger og vil fortsatt ta avstand fra en slik virkemiddelbruk.

Komiteens medlemmer fra Høyre er skeptisk til bruk av produksjonsreguleringer. Disse medlemmer mener det er grunn til å sette spørsmålsteget ved både effekten og de langsiktige konsekvensene av slike reguleringer. Det vises bl.a. til at produksjonsbegrensningene ikke omfatter alle produsentland. Land som ikke deltar vil ha incentiver til å øke sin produksjon og åpne nye områder for utvinning. Dette undergraver effekten av produksjonsreguleringene, både på kort og lang sikt. På sikt kan derfor resultatet bli at det samlede produksjonspotensialet øker.

Disse medlemmer viser til at oljeproduksjonen i flere land, deriblant Norge, falt ved det sterke oljeprisfallet høsten og vinteren 1998-99. Disse medlemmer mener dette bekrefter at aktørene i markedet tilpasser seg prisfall uten statlig inngripen. Disse medlemmer vil imidlertid ikke avvise produksjonsbegrensninger på prinsipielt grunnlag, men foreta en konkret vurdering i det enkelte tilfelle.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre viser til at olje og gass er ikke-fornybare ressurser og derfor må forvaltes ut fra et langsiktig perspektiv. Utvinningsnivået må tilpasses både hensynet til miljøet og de kommende generasjoner.

Disse medlemmer vil også peke på at aktiviteten i petroleumssektoren ikke må innrettes slik at det fortrenger annen verdiskapende virksomhet. Det er et siktemål å sikre et stabilt aktivitetsnivå som tar hensyn til velferds-, miljø- og langsiktighetsperspektivet. Dette innebærer et aktivitetsnivå som er lavere enn det vi hadde i 1998, men det er likevel ikke ønskelig med kraftige fall i aktivitetsnivået som man kan se antydninger til nå.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at lønnsomheten i oljevirksomheten historisk har ligget så høyt at det allerede i 1975 ble innført særskatt. Disse medlemmer vil minne om Stortingets føringer som ble lagt til grunn for innføring av særskatten. Både nivå og system skulle vurderes dersom markedssituasjonen ble vesentlig endret. Dette fulgte Stortinget opp i 1980 (ytterligere prisstigning) og i 1986 (prisfall). Ved skattereformen i 1992 ble petroleumsskattesystemet på nytt endret, denne gangen med økt samlet skattetrykk for oljeselskapene som resultat.

Disse medlemmer har registrert at industrien er i ferd med å foreta nødvendige omstillinger og kostnadsutt. I arbeidet med å tilpasse norsk sokkel de fremtidige utfordringer og problemstillinger, viser disse medlemmer til partiets tidligere skepsis til at NORSOK skal stå sentralt i dette arbeidet, men at denne tilpasning og omstilling må skje ved bruk av andre virkemidler.

Disse medlemmer viser for øvrig til behandling av St.meld. nr. 37 (1998-99) når det gjelder rammebetingelser m.v.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ønsker å peke på det faktum at når man vurderer oljevirksomheten gjennom de tre konkrete begrepene den er sammenfattet i, nemlig velferdsperspektivet, miljøperspektivet og langsiktighetsperspektivet, må letetakten i petroleumsvirksomheten vurderes i et langt mer kritisk søkelys. Kraftig varierende lønnsomhet kombinert med tidsaspektet ved store utby

ggingsprosjekter gjør det vanskelig å definere letetakten kun ved bruk av rene samfunnsøkonomiske hensyn, og som nevnt over, har olje- og gassvirksomheten et langt større miljøperspektiv enn det lokale og regionale. Dessuten må det være langsiktighet i aktiviteten på norsk sokkel slik at stabil sysselsetting sikres. Dette medlem ser derfor behovet for et tempoutvalg, og fremmer forslag om dette.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen nedsette et tempoutvalg som har til hensikt å vurdere lete-, utbyggings- og produksjonshastigheten på norsk sokkel - med tanke på så vel miljøutfordringer som på stabil sysselsetting."

Et tempoutvalg skal som et minimum ha mandat til å vurdere lete-, utby

ggings- og produksjonshastigheten i lys av lokale, regionale og globale miljøproblemer som norsk oljeutvinning er en del av, utvinning av gass i forhold til olje, tiltak som sikrer stabil sysselsetting, samt de globale konsekvensene av den norske petroleumsvirksomheten.

Videre peker dette medlem på behovet for å regulere produksjon av olje og gass for å oppnå et prisnivå som er gunstig for å oppnå politiske mål, som en redusert leteaktivitet. Det er et faktum at redusert produksjon vil føre til høyere priser på verdensmarkedet, noe som vil kunne føre til redusert etterspørsel av fossile brennstoffer og et bedre marked for alternativ energiteknologi. Dette medlem viser til tidligere reduksjoner med slike konsekvenser som mål, og oppmuntrer Regjeringen til aktivt å samarbeide med OPEC og alle andre olje- og gassprodusenter og eksportører i fremtiden for å oppnå tilsvarende mål av både økonomisk og miljømessig karakter.

Dette medlem viser også til punktet om menneskerettighets- og miljøkriterier for Petroleumsfondet, og vil uttrykke sin undring over meldingens manglende innhold når det gjelder muligheter for å inkludere miljø- og menneskerettighetskriterier som grunnlag for investeringer fra dette. Dette medlem viser til det faktum at det for det første finnes flere aksjefond som allerede i dag legger slike kriterier til grunn i sin

forvaltning, og dessuten at det er en økende praksis å sertifisere bedrifter med tanke på bedriftens dokumenterte menneskerettighetspraksis og virksomhetens effekt på miljøet. Flere sentrale norske bedrifter er allerede involvert i dette arbeidet.

Gassvirksomheten

Komiteen har merket seg at hensynet til ressursituasjonen, usikkerheten i markedet, ledig kapasitet i felt og rørledninger og behovet for gass til injeksjon på norsk sokkel, tilsier at den framtidige veksten i salget av gass fra Norge på kort og mellomlang sikt vil være vesentlig lavere enn tidligere, med mindre det blir gjort nye, store gassfunn.

Komiteen har videre merket seg at gassens rolle i olje- og gassvirksomheten vil øke over tid og at eksporten av norsk gass i henhold til inngåtte kontrakter vil øke fra et nivå på knappe 30 mrd. m³ pr. år i begynnelsen av 1990-tallet til om lag 76 mrd. m³ i år 2005.

Siden 1992 har EU arbeidet med et direktiv som skal regulere gassmarkedet. Direktivet skal etter planen innlemmes i EØS-avtalen, med sikte på at EFTA-landene gjennomfører direktivet i nasjonal rett samtidig med EU-landene, innen 10. august 2000. Gassdirektivet, som legger opp til en gradvis åpning av det europeiske gassmarkedet, har stor betydning for norsk gassvirksomhet. Komiteen viser i denne forbindelse til brev til komiteen fra olje- og energidepartementet datert 23. april 1999, hvor det sies:

"I dag selges norsk gass på langsiktige kontrakter til Tyskland, Frankrike, Belgia, Nederland, Spania, Tsjekkia, Storbritannia og Østerrike. I henhold til inngått kontrakt vil norsk gass snart også bli solgt til Italia. For tiden pågår det forhandlinger om salg av gass til Polen, Danmark og Portugal. Sammensetningen av forbruket i de forskjellige landene som kjøper norsk gass varierer betraktelig."

Og videre:

"Det meste av gassen i disse landene går direkte til forbruk i industrien, husholdning og tjenesteytende sektor, mens en liten andel blir benyttet til kraftproduksjon.

Naturgass konkurrerer med andre energikilder på alle områder hvor naturgass kan anvendes. Forbruket av naturgass i de enkelte områder er derfor avhengig av hvor konkurransedyktig naturgass er i forhold til andre energibærere på det enkelte området.

Forbruket av gass i kraftsektoren varierer betydelig fra land til land. I Storbritannia og Tyskland utgjør gassforbruket til kraft omtrent hhv. 25 pst. og 20 pst. av det totale gassforbruket, mens i Frankrike er bruken av gass til kraft ubetydelig.

Kraftsektoren er allikevel den sektoren hvor forbruket av naturgass vokser raskest. I løpet av de siste ti årene har forbruket av naturgass i Europa til kraftproduksjon økt med over 100 pst., mens det totale forbruket av gass bare har økt med i underkant av 50 pst. I kraftsektoren har naturgass fortrenget kull. Årsakene til at naturgass har fortrenget kull er ny teknologi for gasskraft, nye kullkraftverk er blitt dyrere å bygge pga. rensekraft, og at naturgass er en mer miljø-

vennlig energikilde enn kull. Forbruket av naturgass har et betydelig vekstpotensial i kraftsektoren i tiden framover."

Komiteen har med interesse merket seg at bruken av naturgass til kraftproduksjon er sterkt økende i Europa, og at en mer miljøvennlig energikilde kommer til erstatning av kull.

Komiteen har videre merket seg at det forventes en betydelig vekst i bruk av naturgass i kraftsektoren i tiden framover.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, er enig i at det er i Norges interesse at dagens system med adgang til langsiktige kontrakter videreføres for å gi sikkerhet for de store investeringer som gassproduksjon på norsk kontinentalsokkel er forbundet med.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, er også enig i at ilandføringsrørledningene til og med endelig ilandføringsterminal fortsatt bør reguleres som en del av produksjonssektoren.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, har merket seg at Regjeringen i januar 1999 varslet at den vil avklare direktivets innhold nærmere med EU med sikte på forbedringer, særlig når det gjelder kontrollen over ilandføringsledningene fra Nordsjøen.

Flertallet stiller seg positivt til arbeidet for å sikre norske interesser i forbindelse med gassdirektivet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil likevel understreke at det er viktig å sikre framdrift med sikte på norsk tilslutning til direktivet.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at Norge sitter i EUs implementeringsgruppe for gassdirektivet. Dette gir Norge store muligheter til å påvirke retningslinjene for praktisering av gassdirektivet. Disse medlemmer mener derfor det var helt unødvendig av Regjeringen å gå nye runder med EU om direktivet. Et eventuelt norsk veto mot gassdirektivet er i strid med norske interesser og kan føre til alvorlige mottiltak fra EUs side. Disse medlemmer mener i likhet med flertallet at det er positivt at myndighetene ivaretar det som defineres som norske interesser.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre vil imidlertid understreke at gassdirektivet også åpner nye muligheter for Norge som gasseksporterende nasjon og at det er viktig at

både selskapene og myndighetene legger en strategi for hvordan disse skal utnyttes.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti kan ikke forhåndsklarere en tilslutning til gassdirektivet, men avventer tilbakemelding fra forhandlingene og eventuelle resultater fra disse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener at produksjonskapasiteten må sikre både inngåtte gassalgsforpliktelser og behovet for injeksjonsgass for å få mest mulig ut av oljefeltene.

Disse medlemmer vil påpeke at norsk gass er etterspurt for eksport og fremstår som et renere produkt enn flere alternative energibærere i importlandene.

Disse medlemmer vil videre påpeke at dekning av behovet for gass kan bli kritisk dersom det gjennomføres en konsesjonspolitikk med lengre tid mellom tildeling av nye leteområder og størrelsen på nytt leteareal begrenses.

Disse medlemmer vil understreke at lønnsomheten for gassfeltene svekkes som følge av lave gasspriser. Dette kan selvfølgelig føre til at utviklingen av nye prosjekter kommer til å bli utsatt på grunn av marginal økonomi.

Disse medlemmer mener derfor det er ekstra viktig at man fra myndighetenes side gir bedre og mer langsiktige rammevilkår slik at gassutbygginger vil bli vurdert som mer interessante, selv med en noe lavere pris enn hva vi her har vært vant til.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil påpeke det faktum at bruk av gass til energiformål er miljømessig gunstig fremfor bruk av mer karbonholdige energikilder som kull eller olje, og vil understreke det ønskelige i at Norge utvider sin gasseksport til erstatning for eksport av olje. Det presiseres imidlertid at dette må skje under den forutsetning at gassen erstatter mer forurensende energikilder og ikke bare kommer i tillegg. Dette medlem oppfordrer derfor Regjeringen til å arbeide for en slik utvikling innen olje- og gasspolitikken i fremtiden.

Internasjonalisering av olje- og gassvirksomheten

Komiteen viser til at det foregår store endringer i petroleumsindustrien verden over, der mange selskaper fusjonerer. Den internasjonale konkurransesituasjonen er også endret, blant annet som følge av at det utvinnes olje i stadig nye områder.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, vil påpeke at samtidig som konkurransesituasjonen er endret internasjonalt, er norsk sokkel i ferd med å bli en moden petroleumsprovinns. Dersom de norske selskapene skal kunne utnytte og videreutvikle den kompetansen som er by

gget opp med utgangspunkt i virksomheten i Norge, er det derfor nødvendig å utvide virksomheten i andre deler av verden.

Flertallet viser til at åpningen av nye leteområder internasjonalt har gitt norske industrielle miljøer tilgang på nye markeder. Virksomheten i leteområder i andre land kan gi et grunnlag for verdiskapning i norsk næringsliv også etter at ressursene på norsk sokkel er uttømt.

Flertallet vil samtidig påpeke at den internasjonale virksomheten er krevende og preget av høy risiko for selskapene.

Komiteen vil understreke at oljeselskapene må ta hensyn til menneskerettigheter, miljø og arbeidstakerne også i sin virksomhet i andre land. En stor del av de gjenværende olje- og gassressursene internasjonalt befinner seg i områder med konflikter og politisk uro. Dette medfører at også norske selskaper vil ha virksomhet i land med usikre og skiftende politiske forhold. Komiteen konstaterer at det for oljenæringen dreier seg om å se investeringer i et langsiktig perspektiv. Det vil derfor ikke være til å unngå at norske bedrifter må være innstilt på å gjennomleve perioder i et vertsland der de politiske forholdene ikke er i samsvar med norske politiske normer. Komiteen mener derfor at det i slike situasjoner er viktig at den enkelte bedrift har utviklet etiske retningslinjer for sin virksomhet i slike land og at det ellers holdes nær kontakt med norske myndigheter.

Komiteen forutsetter at norske selskaper som driver i andre land legger vekt på å utføre sine operasjoner på en miljømessig forsvarlig måte.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre vil vise til at internasjonaliseringen av oljeindustrien medfører store utfordringer i forhold til menneskerettigheter. Flertallet er derfor tilfreds med etableringen av Det konsultative organ for menneskerettigheter og norsk økonomisk engasjement i utlandet.

Flertallet mener dette styrker mulighetene for norsk industri til å bidra positivt ved internasjonal aktivitet - i forhold til teknologi, kompetanse og bevisste holdninger til menneskerettigheter, helse, miljø og sikkerhet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti forutsetter at norske selskaper som driver i andre land utfører sine operasjoner med de samme krav til kvalitet og helse, miljø og sikkerhet (HMS) som selskaper driver under på norsk sokkel. Dette betyr blant annet å være i front når det gjelder arbeidstakerenes rettigheter. Selskapene bør i denne sammenheng samarbeide med fagbevegelsen på norsk sokkel for å sikre dette.

Lete- og konsesjonspolitikken

Komiteen vil understreke at lete- og konsesjonspolitikken er et sentralt område når rammebetingelsene for olje- og gassvirksomheten skal gjennomgås. Det er viktig at lete- og konsesjonsvilkårene bidrar til å gjøre norsk sokkel attraktiv for investeringer.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, har merket seg at Regjeringen i St.meld. nr. 46 (1997-98) ikke finner grunnlag for å tildele utvinningstillatelser i Skagerrak. Flertallet viser til at den danske regjering har åpnet for leteboring i Skagerrak. Flertallet viser også til brev til komiteen fra Olje- og energidepartementet av 14. april 1999, der det slås fast at "dersom oljeselskapene i fremtiden foreslår at areal i norsk del av Skagerrak bør lyses ut og konsesjonsbelegges, vil Regjeringen måtte foreta en konkret vurdering av dette spørsmålet". Flertallet mener at slike eventuelle forslag må vurderes i lys av den danske beslutningen om å åpne for leteboring.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre støtter de vurderinger som er foretatt når det gjelder beslutningen om ikke å tildele utvinningstillatelser i Skagerrak, særlig viktig er hensynet til miljøet og fiskerivirksomheten. Disse medlemmer kan ikke se at den danske beslutningen om å åpne for leteboring skulle føre til vesentlige endringer i de vurderinger som er foretatt av norske myndigheter.

Komiteen har merket seg at Regjeringen er i ferd med å vurdere hvordan det videre utredningsarbeidet vedrørende miljømessige sider ved eventuell petroleumsvirksomhet i Barentshavet nord skal videreføres. Komiteen har videre merket seg at tildelingen av nye utvinningstillatelser i Barentshavet vil avhenge av den informasjonen en får fra Barentshavprosjektet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, ser positivt på petroleumsutvinning i Barentshavet. Flertallet viser bl.a. til at det på russisk side satses mye på fremtidig petroleumsutvinning i dette området. Det understreker betydningen av at Norge, med høye krav til sikkerhet, miljø og oljevernberedskap, setter standarden i området. Flertallet mener på denne bakgrunn at myndighetene må legge forholdene til rette for utbygging av Snøhvitfeltet. Flertallet vil i den forbindelse understreke at det settes strenge krav til virksomheten.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre registrerer at det foreligger utvinningstillatelser for feltene,

men at de kommersielle partene enda ikke har funnet grunnlag for å fremme plan for utbygging og drift (PUD).

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ønsker i dagens situasjon ikke en utbygging av Snøhvit. Når det gjelder Barentshavet generelt ønsker dette medlem å peke på den helt spesielle situasjonen sårbare økologiske områder som Arktis står i, og de uoversiktlige konsekvensene og helt spesielle problemer som kan oppstå ved ulykker i arktiske områder, hvor et utslipp vil kunne være katastrofalt for naturen og fiske- og dyreliv, og går derfor i dagens situasjon imot ytterligere leting i området.

Komiteen har merket seg at Regjeringen ikke legger opp til gruppesøknader i Norskehavet og at den vil kreve individuelle søknader fra selskapene i tråd med tidligere praksis.

Komiteen har videre merket seg at Regjeringen legger opp til en konsesjonspolitikk hvor departementet årlig vil vurdere om det er grunnlag for tildelinger av utvinningstillatelser i de nordlige og vestlige delene av Nordsjøen. Det legges opp til tildeling av et begrenset antall utvinningstillatelser i Nordsjøen i 1999.

Komiteen har merket seg at det er åpnet for gruppesøknader i Nordsjøen. Dette innebærer at selskapene står friere enn tidligere til å velge sine egne samarbeidspartnere i utvinningstillatelsene.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre mener at det må åpnes for gruppesøknader i Norskehavet, og vil fremme forslag i tråd med dette:

"Stortinget ber Regjeringen åpne for gruppesøknader i Norskehavet."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil påpeke at konsekvensene av lavere aktivitetsnivå er at det påvises færre nye olje- og gassressurser til erstatning for eksisterende produksjon. Fleksibiliteten i valg mellom prosjekter med ulik kvalitet vil svekkes. Mye tyder på at de beste delene av hittil tildelte områder nå er boret, og at de gjenværende tildelte areal har mindre potensial for verdiskapning enn ikke tildelte areal.

Disse medlemmer er av den formening at nye tildelinger av areal med et bedre potensial enn det areal industrien har tilgjengelig vil sikre større verdiskapning og bedre utnyttelse av samfunnets ressurser.

Disse medlemmer vil fremheve at det er flere aspekter som man må vurdere, om man skal øke konkurransen og mangfoldet på norsk sokkel. Med større frihet og konkurranse på norsk sokkel kan selskapene gruppere seg mer optimalt for hver lisens og dermed

være i stand til å fortsette aktivitet som ellers kunne blitt skrinlagt.

Disse medlemmer mener derfor at det må bli enklere for deltakerne å organisere seg i hver lisens og mellom lisenser, og vil derfor be Regjeringen vurdere tiltak som gruppesøknader på hele sokkelen, muligheter for JV-operatørskap, samt lettere omsettelighet av andeler (ved en enklere praktisering av § 10 i petroleumsskatteloven og bruk av statens forkjøpsrett).

Disse medlemmer vil videre peke på at det er mye som tyder på at funn som kan forventes i modne områder vil være relativt små forekomster. Opprettholdelse av SDØE-andeler på dagens nivå i modne områder vil derfor kunne begrense industriens interesser for nye utvinningstillatelser fordi de samlede verdier blir for små. I enkelte tillatelser kan derfor situasjonen bli at fordi SDØE tildeles andeler, blir selskapenes interesser såpass redusert at selskapene ikke vil utforske området. I slike tilfeller mener disse medlemmer at SDØE ikke bør tildeles andeler, men at disse auksjoneres bort.

Miljøet og petroleumsvirksomheten

Komiteen har merket seg at Regjeringen mener at petroleumindustrien allerede arbeider aktivt for å begrense miljøeffektene av aktiviteten, men mener at det fortsatt finnes muligheter for ytterligere utslippsreduksjoner fra petroleumsvirksomheten som har en kostnad som gjør at de bør realiseres.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, mener det må være et mål å forene Norges rolle som energinasjon med å være et foregangsland i miljøspørsmål. Flertallet vil understreke at petroleumindustrien må være med på å ta ansvar for at Norge oppfyller sine internasjonale klimaforpliktelser. Men utålmodigheten med å få ytterligere miljøforbedringer må ikke få overskygge det faktum at norsk sokkelvirksomhet miljømessig er i verdenstoppen som et resultat av myndighetsbestemte miljøkrav og virkemidler, og fordi virksomheten drives av selskaper som stiller egne og strenge miljøkrav.

Komiteen viser til at Regjeringens forslag om å innføre CO₂-avgift også for anlegg på land ble avvist i forbindelse med Stortingets behandling av St.prp. nr. 54 (1997-98) om grønne skatter (jf. Innst. S. nr. 247 (1997-98)). Stortinget ba i stedet regjeringen om å utrede et system med omsettbare utslippskvoter for de deler av industrien som ikke er ilagt CO₂-avgift.

Når det gjelder utfordringer knyttet til andre miljøspørsmål enn utslipp av CO₂, har komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, registrert at det i dag foregår et betydelig arbeid mellom myndigheter og industrien, der industrien selv har fremmet følgende tiltak:

- Stimulere til bruk av kjemikalier med små miljøeffekter
- Gjennom frivillige avtaler å satse på utvikling av egen teknologi for reduksjon av utslipp av flyktige organiske stoffer
- Forbedre teknologi for begrensning av utslipp av NOx

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre vil vise til etableringen av Miljøsok som et samarbeidsorgan mellom myndigheter og forskjellige samfunnsinteresser for å få til effektive og miljørettede tiltak innen petroleumssektoren. Dette er et viktig bidrag for å fremme høy bevissthet i forhold til å redusere de miljøproblemer som følger av petroleumsvirksomheten. Disse medlemmer har merket seg at målet for den framtidige virkemiddelbruk er en utforming slik at hvert enkelt miljøproblem løses mest mulig effektivt. Bruk av avtaler og behovet for tilpasninger i CO₂-avgiften blir vurdert ut fra hva som er mest hensiktsmessig i forhold til det enkelte miljøproblem.

Disse medlemmer har merket seg at det for nye selvstendige utbygginger på norsk kontinentalsokkel ikke skal være utslipp av miljøfarlige stoffer (0-utslipp). Dersom produsert vann og boreavfall inneholder miljøskadelige stoffer skal dette ikke slippes ut til sjø.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet vil vise til partiets merknader i forbindelse med Stortingets behandling av St.meld. nr. 58 (1997-98) Miljøpolitikk for en bærekraftig utvikling, St.meld. nr. 29 (1997-98) Kyoto-protokollen og St.prp. nr. 52 (1997-98) Grønne skatter.

Disse medlemmer mener at det vil være svært uheldig både av lønnsomhets- og miljømessige grunner å bruke avgifter som et særnorsk og ensidig virkemiddel i klimapolitikken.

For at man skal sikre etablering av rammevilkår som gir størst mulig miljøeffekt av investeringer, mener disse medlemmer det vil være helt avgjørende at det er et frivillig samarbeid mellom myndigheter og industrien om bruk av nye virkemidler.

Komiteens medlemmer fra Høyre har merket seg det arbeidet som foregår rundt konfliktoverrådene olje, fisk og miljø i Norskehavet, og understreker viktigheten av at dette arbeidet videreføres.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ønsker å peke på at miljøkonsekvenser har en meget snever definisjon i meldingen. Det er et faktum, slik det står omtalt i meldingens kap. 4.6.2, at kun 3 pst. av klimagassutslippene fra livssyklusen til en olje- eller gassenhet produsert i Norge oppstår på

norsk kontinentalsokkel, resten frigjøres senere i forbrukskjeden. Dette betyr at 97 pst. av de globale miljøeffektene av norsk petroleumsvirksomhet ikke berøres av meldingen, noe dette medlem opplever som problematisk.

Det bør heller ikke være noen tvil om at petroleum produkter, nettopp fordi de resulterer i miljøproblemer av global karakter, bør ses i en slik livssyklus. Som sådan kan det ikke være noen tvil om at miljøkonsekvensene av norsk oljevirkosomhet også bør inkludere effekten petroleumproduktene får idet de blir forbrent. Ikke minst er dette noe som bør reflekteres i miljøkonsekvensutredninger som blir utarbeidet for lete- og produksjonsvirksomheten.

I den forbindelse vises det til en fersk uttalelse fra sivilombudsmannen vedrørende en klage knyttet til konsekvensutredninger i oljesektoren. I klagen blir problemstillingen om konflikten mellom mengden CO₂ funnet i fossile brennstoffer og som ved forbrenning vil føre til oppsamling i det globale klimaet berørt. Klagen uttalelsen er basert på er rettet mot to konsekvensutredninger, og det beskrives hvordan man vil stille fremtidens politikere i et vanskelig valg gjennom at det vil kunne oppstå et dilemma mellom å redusere utslippene av CO₂ og å få økonomisk uttelling for tidligere investeringer i lete- og utbyggingprosjekter.

I sin uttalelse til klagen skriver sivilombudsmannen blant annet at han

"...går ut fra at det i forbindelse med departementets arbeid ved tildeling av utvinningstillatelser i statsråd, og i Stortinget i forbindelse med beslutninger om åpning av nye områder for leteboring, blir vurdert fremlagt informasjon som gjør regjeringen og Stortinget i stand til foreta en forsvarlig vurdering av de globale virkningene av oljevirkosomheten."

Dette medlem anser det som viktig at fremtidige meldinger i større grad omtaler dette globale aspektet.

Videre ønsker dette medlem å vise til Vedlegg 1 i meldingen "Miljø - utslippsstatus og utsiktene fremover", der disponering av utrangerte innretninger er omtalt, og St.prp. nr. 8 (1998-99), Innst. S. nr. 80 (1998-99) og Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhavet (OSPAR-konvensjonen). Etter denne kan utrangerte offshoreinstallasjoner deponeres til sjøs, men bare etter tillatelse gitt av den relevante stat og hvor valg av deponeringsløsning er foretatt i henhold til en bred samfunnsøkonomisk vurdering i hver enkelt sak. Beslutningen, som ble vedtatt på ministermøte 23. juli 1998, etablerer et generelt forbud mot deponering til sjøs av slike installasjoner. Fra forbudet gjelder unntak for visse installasjoner eller deler av installasjoner, dersom en samlet vurdering i det enkelte tilfelle viser at det er overveiende grunner for sjødeponering. Dette medlem ønsker å peke på behovet for at dette unntaket bør

gjelde færrest mulig installasjoner, slik at den delen av norsk verftsindustri som ønsker å utvikle kompetanse og teknologi for å bli i stand til å utføre denne type oppdrag - som meldingen gjør helt klart vil øke i omfang - kan planlegge sin virksomhet og sine investeringer på lang sikt og profitere på virksomheten.

Usikre petroleumpriser og virkninger av klimapolitikk

Regjeringen viser til at tiltak for å begrense utslippene av klimagasser og andre utslipp fra bruk av fossil energi utgjør en stor usikkerhetsfaktor for oljeprisen. For Norge som stor nettoeksportør av olje og gass vil klimatiltak medføre betydelige kostnader. Tiltak i Norge kan øke kostnadene i petroleumsutvinningen. Klimatiltak i andre land kan redusere verdens fossile energiforbruk og føre til et fall i olje- og gassprisene.

Komiteen viser til at det også er stor usikkerhet knyttet til oljeprisen, uavhengig av framtidige klimatiltak. Komiteen vil påpeke at denne usikkerheten viser betydningen av oljefondet. Dersom det settes av penger på petroleumsfondet når oljeprisen er høyere enn forutsatt, kan lavere inntekter kompenseres gjennom mindre avsetninger til fondet. På denne måten blir oljefondet en buffer mot usikre oljeinntekter. Bruken av våre oljeinntekter handler om forvaltningen av vår felles nasjonalformue.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, mener at det også handler om å trykke framtidens pensjoner og velferd. Det krever ansvarlighet og forutsigbarhet i den økonomiske politikken.

Komiteen viser videre til at samtidig skaper de usikre og svingende oljeinntektene store utfordringer for oljeindustrien og myndighetene. Derfor er det nødvendig å gjennomgå rammebetingelsene for olje- og leverandørindustrien, med sikte på å gjøre flere prosjekter lønnsomme.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti ønsker å poengtere det meldingen skriver vedrørende kostnadene ved reduksjoner av CO₂ som følge av en videreutvikling av Kyoto-protokollen. Det vises blant annet til erfaringene fra reduksjoner av KFK, som viste seg å bli langt lavere enn det man forestilte seg da Montreal-protokollen ble signert. Dette medlem ønsker å peke på at dette er et av scenariene som nødvendiggjør en langt sterkere satsing på utvikling av metoder og teknologi for alternative energiformer, slik at det norske samfunn ikke vil bli økonomisk skadelidende dersom kraftige CO₂-reduksjoner vil bli internasjonalt avtalefestet, med de følger dette vil få på produksjonsnivået og oljeprisen.

Sikkerhet og arbeidsmiljø

Komiteen viser til at operatørselskapene har hovedansvaret for at virksomheten drives forsvarlig, mens myndighetenes rolle er å fastsette rammer og føre tilsyn med selskapenes etterlevelse av disse.

Komiteen konstaterer at sikkerheten på norsk sokkel i all hovedsak er tilfredsstillende. Komiteen har blant annet merket seg Oljedirektoratets beretninger for 1995, 1996 og 1997 der det slås fast at petroleumsvirksomheten totalt sett skjer innenfor forsvarlige rammer og i all hovedsak i samsvar med regelverkskrav til sikkerhet og arbeidsmiljø.

Komiteen vil likevel påpeke at nye utviklings- og utbyggingsprosjekter krever fortsatt aktsomhet når det gjelder sikkerhet og arbeidsmiljø. Mer kompliserte leteområder og nye utby

ggingsløsninger som ikke har vært prøvd tidligere på norsk sokkel, skaper nye sikkerhetsmessige utfordringer. Samtidig er stadig flere innretninger inne i eller nærmer seg slutten på sin produksjonsfase. For å redusere driftskostnadene vil operatørselskapene ofte forlenge produksjonen og dermed bedre ressursutnyttelsen. Dette medfører ofte at innretninger og utstyr blir benyttet utover den opprinnelig planlagte levetid. Komiteen vil understreke at dette må gjennomføres på en måte som sikrer forsvarlig sikkerhet og arbeidsmiljø.

Komiteen vil peke på at det er større risiko for ulykker ved å fly med helikopter enn med fly, og at utviklingen ikke har vært positiv de siste årene. Komiteen mener det er positivt at for eksempel Statoil selv har montert radar på Gullfaks, men når det gjelder luftromsproblematikken må myndighetene ta større ansvar. Komiteen vil påpeke at det fortsatt gjenstår et arbeid med å sikre at all helikoptertrafikk på norsk sokkel foregår i kontrollert luftrom og vil be Regjeringen bidra til at dette skjer raskt.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil peke på at anbudskonkurransen på helikoptertrafikken kan føre til at fokus kun rettes mot billigste pris, og at sikkerheten i et slikt system kan bli den tapende part, jf. problematikken omkring enveivdrivstoff. Dette medlem forutsetter derfor at disse sider følges nøye av myndighetene, og at dette eventuelt følges opp med nødvendige korrektiver. Ansvaret for svekket sikkerhet ligger først og fremst hos regjering og storting, som fastsetter de rammebetingelser som gjelder for all virksomhet på norsk sokkel.

Dette medlem foreslår derfor følgende:

"Stortinget ber Regjeringen orientere Stortinget om forbedringer angående sikkerhet og ansvarsforhold for helikoptertrafikk på norsk sokkel på en egnet måte innen utgangen av oktober 1999."

Komiteen har merket seg at oljeselskapene har varslet betydelige kutt i kostnadene blant annet som

følge av fallende oljepris. Kostnadsreduksjoner er nødvendige for å sikre fortsatt lønnsomhet i olje- og gassvirksomheten. Komiteen vil likevel understreke at kostnadsreduksjoner og nedbemanninger ikke må gå på bekostning av sikkerheten.

Komiteen vil understreke betydningen av at Norge bør ha en tilfredsstillende strategi som olje- og gassleverandør i krigs- og krisesituasjoner, og viser i den sammenheng til brev til komiteen fra Olje- og energidepartementet datert 14. april 1999 hvor det sies:

"I sikringssammenheng anses virksomheten å være særlig sårbar i forhold til terroranslag, sabotasje og direkte krigshandlinger. Historisk sett har det vært et klart skille mellom strategier og beredskapstiltak for hendelser i fred og i krig. Systemene for krig er i det alt vesentlige utarbeidet i forhold til totalkrigsscenariene i den kalde krigen. Imidlertid har endringene i det sikkerhetspolitiske bildet bl.a. ført til at det i dag er en mindre markant overgang mellom trusselspekteret fred/krise/krig. Videre har petroleumsvirksomhetens økende omfang og betydning, nasjonalt og internasjonalt, gitt nye utfordringer i forhold til å opprettholde stabile og pålitelige energileveranser ved alle typer krisesituasjoner."

Komiteen vil be om at dette arbeidet blir prioritert, og videre at komiteen blir orientert om arbeidet på en hensiktsmessig måte.

Statlig engasjement i petroleumsvirksomheten

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, viser til at Regjeringen ønsker at Statoil skal videreutvikles som et forretningsmessig drevet selskap og går inn for å videreføre Statoil som et heleid statlig selskap. Regjeringen vil også videreføre SDØE-ordningen.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, går inn for et fortsatt sterkt offentlig engasjement i petroleumssektoren. Dette flertallet vil vise til at den politikk som har vært ført til i dag har vært svært vellykket. Avkastningen fra petroleumsvirksomheten har vært stor. Det har også vært en vellykket nærings- og forretningsutvikling i norske selskaper, som ligger langt framme når det gjelder teknologi, sikkerhet og miljø.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre har merket seg at Regjeringen mener Statoil må videreføres som et statlig heleid selskap. Disse medlemmer har også merket seg at dette gjelder selskapets kjernevirksomhet, og mener det må være en viktig diskusjon i tiden framover å trekke grenser for hvilke oppgaver som ligger innenfor kjernevirksomheten. Disse medlemmer mener det kan være riktig å privatisere eller delprivatisere oppgaver som ligger utenfor kjernevirksomheten og som dermed ikke fører til en reduksjon

sjon av fellesskapets mulighet til å få en høy andel av verdiskapningen innenfor sektoren.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at Statoil hevder å ikke tjene penger på forvaltningen av statens direkte økonomiske engasjement (SDØE). Selv om utsagnet innbyr til tvil, bør Statoil i dette spørsmålet tas på ordet.

Disse medlemmer vil videre vise til at statens andeler på norsk sokkel i mange tilfeller er en hemsko for effektiv drift.

Disse medlemmer mener derfor at forvaltningen av SDØE må overføres til Folkestrygd-fondet, og at man omorganiserer Folkestrygd-fondet til et reelt fond for Folkestrygdens pensjonsforpliktelser. Disse medlemmer mener videre at staten bør auksjonere vekk sine andeler i små felt.

Disse medlemmer viser for øvrig til Dokument nr. 8:52 (1998-99) om børnotering og delprivatisering av Statoil.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Høyre, viser til de dramatiske endringene som nå skjer i den internasjonale petroleumsvirksomheten. Den økte konkurransen mellom selskapene og mellom land som ønsker å tiltrekke seg investeringer, understreker betydningen av å gi de norske selskapene utviklingsmuligheter og å styrke sokkelens konkurransekraft.

Komiteens medlemmer fra Høyre mener at diskusjonen om det totale statlige engasjementet i petroleumsvirksomheten og det statlige eierskapet i Statoil hører hjemme i et slikt perspektiv. Disse medlemmer vil komme tilbake til denne diskusjonen ved behandlingen av St.meld. nr. 37 (1998-99) Om olje og gassvirksomheten.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er opptatt av eierstrukturen i norske oljeselskap, ikke minst i lys av konkrete forslag som i dag foreligger, men også for å sikre at vi får en struktur Stortinget ønsker seg, jf. tidligere kompromiss om tre ulike miljøer. Dette medlem viser til en positiv holdning til offentlig eierskap og vil konkretisere forslag om eierstruktur i forbindelse med behandlingen av St.meld. nr. 37 (1998-99).

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet og Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringen åpne for gruppesøknader i Norskehavet.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen nedsette et tempoutvalg som har til hensikt å vurdere lete-, utbygging- og produksjonshastigheten på norsk sokkel - med tanke på så vel miljøutfordringer som på stabil sysselsetting.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen orientere Stortinget om forbedringer angående sikkerhet og ansvarsforhold for helikoptertrafikk på norsk sokkel på en egnet måte innen utgangen av oktober 1999.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

St.meld. nr. 46 (1997-98) - om olje- og gassvirksomheten - vedlegges protokollen.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 3. juni 1999.

Jens Stoltenberg,
leder.

Aud Blattmann,
ordfører og sekretær.